ابهام در روایت؛ چگونگی محاسبه شش روز، قبل از خلق سماوات و زمین

خُب حال ابهام این روایت از کجا است؟ ابهام این است: «هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ»[1] این ستة ایام اگر از روزهای این سنه باشد، سنه چه زمانی محقق می‌شود؟ زمانی‌که زمین و ماه را داشته باشیم؛ خورشید را داشته باشیم. ابتدا به ساکن هنوز نه آسمانی داریم، نه زمینی داریم، نه خورشیدی داریم، نه قمری داریم. پس روز هم نداریم. نه این‌که سال سیصد و شصت روز باشد و بعد بیاییم شش روزش را برداریم و تازه آسمان و زمین را خلق کنیم. اگر سنه داریم که سیصد و شصت روز است، معلوم می‌شود که فرض گرفته‌ایم که زمین و خورشید هم داریم. پس تحقق برداشتن شش روز از سنه، متفرع بر این است که سنه سیصد و شصت روز باشد، و این‌که سنه سیصد و شصت روز باشد متفرع بر این است که زمین و خورشید و آسمان و زمین خلق شده باشد. ابهام از اینجا است. لذا این است که می‌گوییم به چه معنا است که حضرت می فرمایند خداوند متعال این شش روز را از آن برداشتند؟! در بحارالانوار و جاهای دیگر می‌بینید که راجع به اختزال سنه علماء فرمایش دارند، که باید به چه صورت معنا کنیم. در جلسه قبل بحارالانوار را آورده بودم. الآن اینجا نیست. زنده بودم فردا می‌آورم. مرحوم مجلسی هم بیاناتی دارند که چطور معنا کنند.

آن چه که الآن عرض من است، همین است: شما این اختزال را هر جور معنا کنید، و این‌که وجه بیان حضرت چیست را می‌رسیم، اما ظاهراً نمی‌توانیم از این عدول کنیم که این روایت دارد می‌گوید اقتضای اولی خلق سنه و «منذ خلق السماوات» این بود که همه شهور تام باشد. چون این مسأله اختزال پیش آمد، شش روز کم آورد. کما این‌که در گردش زمین به دور خورشید، اقتضای بروج این بود که سی روز باشد؛ یعنی آن هم سیصد و شصت روز باشد. اما چه شد که پنج روز اضافه شد؟ تنها تذکر این را عرض می‌کنم؛ در ماه هم وقتی در رصدخانه نگاه می‌کنید نکته‌ای هست؛ یک ماه نجومی داریم و یک شهر عرفی داریم. اندازه سیصد و شصت درجه‌ای که ماه دور زمین می‌گردد، بیست و هفت روز و خرده‌ای است. مقدار دو روزی که به آن اضافه می‌شود، از همین گردش زمین به دور خودش است. در هیئت الآن آن فاصله‌ای است که ماه می‌خواهد فاصله‌ای که زمین جلو رفته را جبران کند. در هیئت قدیم هم اندازه‌ای که خورشید در منطقة البروج به حرکت ثانیه از غرب به شرق رفته، می‌خواهد جبران کند. بنابراین این هم هست؛ یعنی آن حرکت سیصد و شصت درجه‌ای ماه بیست و هفت روز است.

---

[1] الحدید ۴

بازبینی #1
ایجاد شده 12 آوریل 2026 11:05:01 توسط ... .
به روزرسانی شده 12 آوریل 2026 11:05:28 توسط ... .